

N:o 159.

Af herr **Tengdahl**, om ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen angående försäljning af vin och öl.

Förordningen angående utskänkning af vin och öl har vid den praktiska tillämpningen, särskildt i rikets största kommun, visat sig i flera hänseenden otymplig att handskas med. Härmed några få exempel:

Utskänkingsåret

är i förordningen satt lika med det borgerliga året. Opraktiskheten häraf har insetts af Stockholms stadsfullmäktige, som i skrifvelse till Kungl. Maj:t begärt sådan ändring, att året sammanfaller med de mest gängse hyrestiderna 1 oktober—30 september. Mot ändringen har från framstående nykterhetshåll invändts, att den vore olämplig ur — rusdrycksstatistikens synpunkt. Den invändningen förstår jag inte, då jag anser, att statistiken skall spegla lifvet, men ej må lifvet tvingas in i vissa former för att göra statistikens utarbetande eller handhafvande bekvämare.

Stockholms stadsfullmäktiges skäl för den begärda ändringen ha hufvudsakligen varit det orimliga i att personer, som ej kunna få utöfva utskänkingsrätt förrän från den 1 januari, dock nödgas hyra lokal redan från 1 oktober. Med nuvarande bestämmelser om tid för utskänkingsår och tid för ansökningarnas inlämnande kan det ej undvikas, att hela den årliga pröfningen går öfver in på den tid, från hvilken utskänkingsrätten eventuellt skall börja — åtminstone bli i många fall tillståndsbevisen icke utskrifna förrän på nyåret. I alla händelser kunna icke stadsfullmäktige vara färdiga med sina utlåtanden

förrän sökandena redan nödgats hyra och kanske flyttat in i respektive lokaler sedan en tid tillbaka. I icke få fall inträffar, att ansökningar, på hvilkas pröfning nedlagts åtskilligt arbete, måste återtagas eller i allt fall förfalla därför, att husvärdarna ej velat hålla frågan om fast hyrning öppen längre. En del värdar vilja ej hyra ut villkorligt, hvadan åtskilliga sökande hellre i ovisshet hyra fast än att lokalen skall gå dem ur händerna.

Alla dessa olägenheter skulle aflägsnas eller minskas, om utskänkingsåret sammanföle med det mest vanliga hyresåret 1 oktober—30 september och tiden för ansökningarnas inlämnande motsvarande framflyttades.

Pröfningsproceduren.

Ansökningarna om rätt att för följande år utskänka vin eller öl skola vara inlämnade till Konungens befallningshafvande före den 31 augusti. Sedan yttrar sig polismyndigheten i rapporter, där lokaler och dylikt jämförelsevis litet vidröras, sättet för serveringen och dylikt mycket välbehöfliga upplysningar inte alls lämnas, men de fall uppräknas, då sökanden fått plikta för utskänkning åt berusade, olaga gästning eller dylikt. Därpå skickas handlingarna till kommunalmyndigheten, stadsfullmäktige eller motsvarande. (Här i Stockholm utse stadsfullmäktige för granskningen inom sig en kommitté af 9 personer, som för hvar sitt polisdistrikt bese lokalerna och i öfrigt afge sitt votum om lämpligheten att på angifven plats ha ett utskänkingsställe af ifrågasatt slag). Kommunalmyndigheten fattar till- eller afstyrkande beslut, hvar efter handlingarna återgå till Konungens befallningshafvande. Vid bifall där till ansökningen utfärdas ett så kalladt tillståndsbevis, i hvilket först säges, att Konungens befallningshafvande lämnat tillstånd, men några rader längre ned heter det, att tillståndet gäller icke (!) förrän några personer, som realiter äro att anse såsom Konungens befallningshafvandes tjänstemän, de så kallade besiktningsmännen, besiktigt lokalen. Tillståndsbeviset, som sålunda faktiskt endast är interimistiskt tills det kompletterats med ett annat papper, kostar naturligtvis pengar, och så kostar besiktningen också några slantar. Detta få naturligtvis sökandena finna sig i, men nog är det i dubbel mening ovissa tillståndet för sökandena något besynnerligt. Det kan i alla händelser inträffa, att Konungens befallningshafvandes besiktningsmän kassera en lokal, som Konungens befallningshafvande ad interim godkänt, och detta utan att sökanden haft någon laglig rätt att någonstans få några anvisningar angående lokalens inredning, belysning, ventilation och andra viktiga detaljer.

Detta sammanhänger med

Besiktningmännens sammansättning och arbete.

Besiktningmännen ha nämligen ingen skyldighet att ge några råd och anvisningar i förväg. De ha endast förbehållen rätt att kassera, när — allting står färdigt.

Med en så oerhörd makt borde åtminstone besiktningmännen vara särdeles väl utvalda. Enligt förordningen bestå de af stadsfiskal eller annan kronobetjäning samt två andra af Konungens befallningshafvande utsedda personer. Någon garanti för sakkunskap i lokalfrågor finnes absolut inte. Den underligaste i samlingen torde på många ställen vara stadsfiskalen — icke sällan en för detta militär med några månaders bristfällig polisbildning. Äfven med någon gång högre kvalifikationer har han naturligtvis inte sådana för detta uppdrag. Några på sakkunskap grundade tillräckliga begrepp om nödvändiga rums-höjder och golfytor, belysning, ventilation med mera dylikt ha dessa herrar just inte. De bägge andra herrarna, hvilka som helst, kunna mycket väl vara lika omöjliga för ändamålet — i Stockholm äro de en ung jurist och en pensionerad militär.

Mig förefaller det alldeles tydligt, att besiktningmännen böra vara mera sakkunnigt sammansatta och att de böra vara tillgängliga för allmänheten för afgifvande af råd och upplysningar. En lämplig sammansättning vore måhända: en hygieniskt bildad läkare, en arkitekt, en byggmästare. Man kunde ju också tänka sig att å ort, där hälsovårdsnämnd finnes, denna finge öfvertaga de så kallade besiktningmännens roll. En följd af att besiktningmännen icke äro sakkunniga och stadsfullmäktige (eller motsvarande) eller deras delegerade ju inte alltid kunna vara det, är, att de sökande mycket väl kunna få olika uppgifter om hur de böra inreda eller borde ha inredt sina lokaler. Det är naturligtvis en ren tillfällighet, om stadsfullmäktige eller deras delegerade äro tillräckligt sakkunniga, intresserade och människovänliga att ge de sökande de råd och upplysningar, som de icke ha rätt att få af besiktningmännen.

Hur denna fråga om lokalbesiktningen än ordnas, torde det förefalla klart, att

Ordningen för pröfningen af ansökningar

är olämplig.

Besiktningmännen eller de, som oeventuellt komma att öfvertaga deras arbete, böra gifvetvis först pröfva lokalernas lämplighet, innan

handlingarna gå till stadsfullmäktige (eller motsvarande): om nämligen ansökan i alla fall icke kan bifallas hvad lokalen beträffar, är det skärligen onödigt att besvara oafionade kommunalmän, upptagna oftast med en mängd andra uppdrag också, att yttra sig om läget.

Flyttningar.

Den §, som handlar om hur ansökningar om flyttningar af ölrättigheter skola behandlas, måtte vara något oklar. Åtminstone tolkar öfverståthållareämbetet i Stockholm denna § på ett sätt, som af stadsfullmäktiges kommitterade anses något olämpligt — minst sagdt. Ämbetet tager sig nämligen den friheten — som icke synes stå i öfverensstämmelse med andan i författningen — att dels afslå flyttningsansökningar utan stadsfullmäktiges hörande, dels bifalla sådana ansökningar, som stadsfullmäktige afstyrkt — något som icke får ske vid den årliga pröfningen. Det är möjligt, att detta besynnerliga beteende grundar sig på den uppfattningen, att, äfven om kommunalmyndighet skall beredas tillfälle att yttra sig, dess yttrande icke behöfver respekteras i lika mån i fråga om flyttning som i fråga om tillstånd för helt år.

Det kan mycket väl hända, att öfverståthållareämbetet kunde ha mycket god nytta af att alltid få stadsfullmäktige hörda vid frågor om flyttningar, då de kunde yttra sig ur synpunkter, som kunde vara afgörande i annan riktning än ämbetet möjligen tänkt sig. I det distrikt, jag har såsom en af stadsfullmäktiges i Stockholm kafékommitterade, har det inträffat, att en flyttning, som jag ämnade tillstyrka (jag var nämligen i förväg tillfrågad), blef af öfverståthållareämbetet utan stadsfullmäktiges hörande afslagen på grund af — en felläsning af en adress uppe i öfverståthållareämbetet.

Här i Stockholm arbetar stadsfullmäktiges kafékommitté ganska systematiskt på att sprida (eller indraga) en del kaféer, som ligga för tätt, och uppmanar därför årligen en hel del kaféidkare att söka sig andra lokaler. Nära nog de bästa uppryckningarna i lokalväg har man fått till stånd genom flyttningar. Men om öfverståthållareämbetet skall få afgöra flyttningar utan stadsfullmäktiges hörande eller emot deras afstyrkan, kan det lätt hända, att väsentliga förbättringar förhindras eller försämringar inträda.

Återstår mig att nämna några ord om så kallade

Tillfälliga rättigheter.

Det finns prejudikat på att ansökningar för del af år, men som regelbundet återkomma, när det gäller *bränvinsutskänkning*, böra behandlas som ständiga rättigheter. Oaktadt de §§ i de båda förordningarna,

hvilka handla om dylika fall, äro skäligen lika lydande, medger öfverståthållareämbetet i Stockholm regelbundet återkommande ölrättigheter för kortare tid än år utan stadsfullmäktiges hörande. Så är t. ex. förhållandet med ett par serveringar vid Riddarholmen, hvilka, om de komme under stadsfullmäktiges hörande, med stor sannolikhet skulle indragas, emedan de äro föremål för ständiga klagomål. Tillståndet för centralstationen måtte också gifvas enligt paragrafen för tillfälliga rättigheter. Ett år kom järnvägsstyrelsens ansökan om ölrättighet för centralstationen fram till stadsfullmäktige. Man var då i tillfälle konstatera, att i denna statens byggnad fanns det uslaste i jorden nedgrädda kaffekök i hela staden, men när man började tala om behovet af förbättringar, kom järnvägsstyrelsen aldrig igen med någon ansökan. Förmodligen gör styrelsen upp med öfverståthållareämbetet och dess ibland mycket beskedliga besiktningsmän. Måhända kryper man därvid bakom en liten lucka i § 8, där det talas om, hvem som med afseende på servering vid järnvägsstationer skall höras »i annan stad än Stockholm samt å landet», men icke nämner något om hvem som skall höras i Stockholm.

På grund af hvad jag här anfört, tar jag mig friheten hemställa,

att Riksdagen för sin del ville besluta följande ändringar i kungliga förordningen angående försäljning af vin och öl af den 9 juni 1905, nämligen:

7 § mom. 1. Tillstånd — — — — meddelas för ett eller flere, dock högst tre försäljningsår, räknade fr. o. m. 1 oktober t. o. m. 30 september följande år.

Mom. 2. Vill någon erhålla sådan utskänkningsrätt — — — — göre före utgången af maj månad näst före det försäljningsår, hvarunder utskänkningsrätten skall börja, — — — — skriftligen ansökan.

8 §. — — — — Sådant tillstånd meddelas — — — — efter det i Stockholm stadsfullmäktige, i annan stad än Stockholm magistrat — — — — blifvit hörda.

9 §. (Tillägg) Om begäran om dylik rättighet för mindre tid än fullt år återkommer år efter år för samma lokal, behandlas den enligt § 7 som gällde den helt år.

20 §. (Nytt) Innan ansökning om rätt att enligt denna förordning utskänka vin eller öl utlämnas till yttrande af magistrat, stadsfullmäktige, kommunalstämma eller kommunalnämnd, skall den för rörelsens bedrivande ifrågasatta lokal undergå besiktning genom hälsovårdsnämnd eller, där sådan ej finnes, genom tre af behörig kommunalmyndighet utsedda personer, af hvilka två skola vara antingen bägge byggnadskunniga eller den ena byggnadskunnig och den andra läkare, därest sådan finnes att å platsen tillgå. Besiktningens utlåtande skall afse, huruvida lokalen står i öfverensstämmelse med fordringarna i § 19 eller hvad som må kunna göras för att bringa den i sådan öfverensstämmelse. Utlåtandet medföljer till de myndigheter, som enligt denna förordning skola vidare höras. Var lokalen vid besiktningen icke i författningsenligt skick, skall, därest tillstånd till utskänkning befinnes kunna gifvas, underrättelse om bägge dessa förhållanden meddelas sökanden. Tillstånd utfärdas först efter det besiktningensmänna på grund af ny besiktning meddelat, att lokalens beskaffenhet icke lägger några hinder i vägen. Hvad här är sagdt, gälle ock då försäljningsställe ombytes.

Kostnaden för besiktning (= nuvarande) — — —

(Nytt). Besiktningensmänna äro skyldiga att träffas å bestämda tider och mot afgift, som af behörig kommunal myndighet bestämmes, tillhandagå sökande med råd och upplysningar, äfvensom företaga förberedande besiktningar.

21 §. Ifrågasättes ombyte af försäljningsställe, skall ansökan därom ske hos den myndighet, som meddelat tillstånd till försäljningen, och skall ansökan om flyttning med afseende på lokala myndigheters hörande behandlas på samma sätt som i § 7 stadgas angående behandlingen af ansökningar för helt försäljningsår.

Utskottet torde göra de tillägg och omformuleringar, som af yrkandena ofvan föranledas.

Stockholm den 26 januari 1909.

Knut A. Tengdahl.